

Oponentský posudok k žiadosti Mgr. art. Ivana Buffu, ArtD., o habilitáciu za docenta v odbore "Hudobné umenie", študijný program Skladba

Po ukončení stredoškolského štúdia na košickom konzervatóriu prichádza v roku 2000 Ivan Buffa na Hudobnú a tanečnú fakultu VŠMU v Bratislave. Najprv ako poslucháč skladby v mojej triede, od nasledujúceho roku zároveň aj na viedenskej Universität für Musik und darstellende Kunst prezentuje v každom svojom novom diele mimoriadne pokroky v zvládnutí výrazovej aj technickej stránky súčasnej kompozície, čoho úspešným zavŕšením je diplomová práca Sláčikové kvarteto. Popri intenzívnej kompozičnej práci sa od začiatku prejavuje aj ako vynikajúci klavirista a neskôr aj dirigent so zameraním na súčasnú hudbu. V rokoch 2005-08 absolvoval pod mojím vedením doktorandské štúdium, v priebehu ktorého sa ukázal byť takisto schopným pedagógom pre všetky predmety kompozičného zamerania. Preto Buffovo ďalšie pedagogické pôsobenie na škole bolo logickým pokračovaním v jeho profesionálnej dráhe.

Odb. as. Ivan Buffa, ArtD., ku svojej habilitácii predkladá partitúru a nahrávku skladby Organismi pre mezzosoprán, komorný súbor a orchester, premiéra ktorej odznela v roku 2012 na koncerte festivalu Nová slovenská hudba v podaní Petry Noskaiovej, členov Quasars Ensemble a orchestra Slovenskej filharmónie pod vedením Szymona Bywolca. Ďalej v prílohe žiadosti nájdeme rozsiahly prehľad spomínanej skladateľskej a koncertnej činnosti s požadovanou dokumentáciou.

Organismi sú dielom, ktoré už pri svojom prvom predvedení vzbudili zaslúženú pozornosť. Skladateľ o nej vo vlastnom texte píše: "Názov skladby reflektuje spôsob, akým komunikujú nástroje komorného súboru ako samostatne fungujúce jednotky medzi sebou aj v rámci väčších celkov či zložitejších živých subjektov." Ešte pripomeniem autorovo zdôraznenie "emancipácie dynamických hudobných nápadov v hudobnom čase". Predovšetkým treba uviesť, že Organismi sú výsledkom úsilia o žánrovú syntézu, ktoré patrí ku charakteristickým znakom hudobného myslenia dnes, v skladbe sa prejavujúceho spojením koncertantného, komorného, symfonického a piesňového žánru (stredný diel skladby je piesňou spracovávacou básnický text Ilju Zeljenku, venovaný nedávno zosnulému Rudolfovi Filovi), a názov skladby prevzatý z biologickej terminológie je potvrdením názoru, že hudobné štruktúry súčasnej hudby nachádzajú svoje vzory (okrem iného) aj v tejto prírodovednej sfére. Základy tohto výrazu u nás siahajú do šesťdesiatych rokov uplynulého storočia (Zeljenka: Štruktúry, Berger: Transformácie), jeho východiská sú v progresívnych tendenciách ovplyvňujúcich vývoj hudobného myslenia. V tomto skladatelia pod rafinovaným ideologickým tlakom nemohli pokračovať, čoho dôkazom je napríklad osud viacerých mojich skladieb z temného obdobia o niekoľko rokov neskôr, a toto všetko nachádza v Buffovej partitúre svoje pokračovanie, ale aj metamorfózy. Súvislosti sú zrejmé: seriálne tónové vzťahy, zložitejšia rytmická a harmonická štruktúra, členitá mikropolyfónia. Odlišnosti vyplývajú z faktu, že predsa len už odvtedy uplynul určitý čas, dnešné hudobné myslenie je ovplyvnené aj obdobím minimalizmu, retroštýlov a syntézy, ponovembrová generácia má prístup ku zdrojom informácií a celkový pohľad na kompozíciu je iný: Buffa je v odbornej verejnosti známy ako propagátor spektralizmu, ktorého vplyv sa odráža v zvučnosti jeho skladieb, často až impresionistickej. V jeho poňatí mikropolyfónie aleatorický zápis, osvedčený u nás vďaka vplyvu poľskej školy, ustupuje obdivuhodne presnej metrickej notácii (aj keď celkové vyznenie sa blíži k "aleatorickému" zneniu), čo prezrádza svoj zdroj v západoeurópskej avantgarde, napríklad v dnešnom deväťdesiatnikovi Boulezovi, vo francúzskej spektrálnej škole, ktorej podnety prijala aj Viedeň po roku 1990.

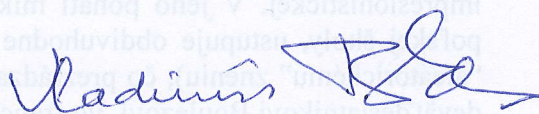
Zdôraznil som úspešný syntetizujúci prístup Buffu k žánrovej problematike, ale podobné rysy možno nájsť aj v harmonickom jazyku skladby. Celkom zjavným príkladom je začiatok piesňového dielu kde zvuková zložitnosť vstupného inštrumentálneho diela sa postupne redukuje do zreteľnej superpozície čistých kvínt, napokon až do unisona na tóne "d" a nasledujúci vstupný lydickej modus poslucháča núti uvažovať o súvislostiach nie len so Zeljenkom, ale aj s hudbou Moyzesa a Suchoňa (treba vedieť, že takéto "redukcionistické" modely doznievania (alebo rozvinutia) sú či mali by byť dnes vo výbave každého schopného skladateľa). Samotné vstupné slovo "dážď", ktoré otvára Zeljenkovu báseň a pre Buffu je zdrojom zvukomalebných postupností v orchestrálnom sprievode, by mohlo vyvolať asociáciu so začiatkom Moyzesovho piesňového cyklu "V jeseni", ktorý skladateľ včlenil do jednej zo svojich symfónií. Už len taká malá vsuvka či odbočka na tému vzťahu tradície a avantgardy hovorí o mnohom. Skladba už svojím mottom dokazuje autorské krédo Ivana Buffu, ktorým je v rovnakej miere presadzovanie nových ciest v hudobnej reči a rešpekt k tradícii, zdôrazňujem aj k domácej tradícii, vnímanej ako avantgarda včerajška.

V neobvykle rozsiahlej interpretačnej činnosti sa Ivan Buffa, zakladateľ a dirigent Quasars Ensemble, súboru pôsobiaceho na slovenskej a medzinárodnej koncertnej scéne od roku 2008, vyprofiloval za uplynulých takmer desať rokov ako výrazná osobnosť presadzujúca syntézu poznania a empatie vo vzťahu k autorovmu hudobnému mysleniu. Koncentrované zameranie na aktuálne tendencie v súčasnom hudobnom dianí vo svete a ich presadzovanie v našom dosiaľ konzervatívne zameranom koncertnom živote je jeho krédom. Rovnako jeho aktivita je zameraná na propagovanie slovenskej tvorby v zahraničí, kde si vďaka svojej kompozičnej a interpretačnej kvalite vybudoval významné kontakty. Jeho dramaturgická aktivita je prítlačivá najmä v tom, že objavuje dosiaľ nepoznané či nepriznané súvislosti – príkladom nech je spojenie Schönbergovej Komornej symfónie a Albrechtovej Sonatíny na koncertoch súboru a na známom CD. Týmito aktivitami si Buffa v uplynulých rokoch získal už viacero významných verejných ocenení (napr. Krištáľové krídlo).

Určite treba pripomenúť Buffovu činnosť vo sfére dramaturgie, pretože je priamo spojená s aktivitou Quasars Ensemble. Zaradiť neobvyklé skladby do kontextu s tradíciou, vyzdvihnúť novátorstvo skladieb, o ktorých sme si mysleli, že ich už poznáme, vytváranie nových súvislostí s vedomím istého rizika, ktoré v súkromí dobromyseľne voláme "košický guláš", to sú prítlačivé vlastnosti tejto zdanlivo nebadateľnej, skrytej aktivity, ktorú Buffa v posledných rokoch často presadzuje aj na pôde festivalov ako Nová slovenská hudba či Melos-Étos. Už by som ho celkom iste nezaraďoval k našej "najmladšej" skladateľskej generácii, ako to robí jeden z textov, sampzrejme nie z jeho pera. Komentáre ku skladbám v programových bulletinov, to je takisto pozoruhodná stránka jeho činnosti – treba ich pozorne čítať a dozvieme sa viac o jeho názoroch.

To všetko má svoje korene v kompozícii. Mohol by som hovoriť o mnohých jeho ďalších skladbách, napríklad komorných alebo vokálnych, o viacerých úspešných transkripciách (Albrechtove piesne, Moyzesove džezové skladby), samozrejme nemôžem vynechať pozoruhodné skladby jeho doterajších študentov, ktoré odzneli na pôde našej školy, a ktoré svedčia o Buffovom pedagogickom talente.

Uviedol som základné fakty o odborných aktivitách odb. as. Ivana Buffu, ArtD., ktoré podľa mojej mienky v plnej miere zodpovedajú požiadavkám habilitácie na docenta.

Bratislava 20. 3. 2015

prof. Mgr. Vladimír Bokes